

Právní nauka

ZÁVAZKY

Vznik závazků a jejich obsah

Závazek – vztah mezi věřitelem a dlužníkem, jehož obsahem jsou práva a povinnosti těchto dvou

Pohledávka – právo věřitele od dlužníka požadovat, aby pro něj něco vykonal

Dluh – povinnost dlužníka

Důvod vzniku závazku

- ✓ Smlouva
- ✓ Protiprávní jednání (porušení dobrých mravů, zákona, smluvní povinnosti)
- ✓ Jiné skutečnosti (např. bezdůvodné obohacení)

Sjednocení úpravy jednotlivých smluvních typů do jediného právního předpisu

Smlouva

Smlouvou projevují strany vůli zřítit mezi sebou závazek a řídit se obsahem smlouvy.

Daný slib zavazuje a smlouvy mají být plněny

Smluvní autonomie tj. je možno činit vše, co zákon či smluvní ujednání s jinou osobou nezakazuje. Kontraktační svoboda:

- ve volbě partnera,
- předmětu,
- času a místa plnění
- volby smlouvy a její formy (zásada bezformálnosti)

Úprava kontrakce zásadně dispozitivní

Na právní jednání je třeba v pochybnostech nahlížet spíše jako na platné než neplatné

Smluvní proces

- A. Návrh nabídky na uzavření smlouvy**
- B. Přijetí nabídky**
- C. Dojitím přijetí tomu, kdo návrh učinil**

Nabídka

je-li zřejmý úmysl oferenta uzavřít určitou smlouvu

Musí obsahovat podstatné náležitosti smlouvy

Dojde-li do dispoziční sféry svého adresáta (vyvratitelná domněnka nabídka došla adresátovi třetí (patnáctý) pracovní den

Předsmluvní jednání

Každý může vést jednání o smlouvě svobodně a neodpovídá za to, že ji neuzavře, ledaže jednání o smlouvě zahájí nebo v takovém jednání pokračuje, aniž má úmysl smlouvu uzavřít.

Dospějí-li strany při jednání o smlouvě tak daleko, že se uzavření smlouvy jeví jako vysoce pravděpodobné, jedná nepoctivě ta strana, která přes důvodné očekávání druhé strany v uzavření smlouvy jednání o uzavření smlouvy ukončí, aniž pro to má spravedlivý důvod.

Přijetí nabídky

Osoba, které je nabídka určena, nabídku přijme, projeví-li s ní včas vůči navrhovateli souhlas.

Lhůta k přijetí

- ❖ Stanoví navrhovatel
- ❖ Nestanoví-li navrhovatel lhůtu nabídka učiněna ústně musí být přijata bezodkladně a nabídka v písemné formě má být přijata nejpozději v době, která je přiměřena k povaze navrhované smlouvy a rychlosti prostředků k přepravě

Marným uplynutím lhůty nabídka zaniká

Odpověď s dodatkem nebo odchylkou je odmítnutím nabídky a považuje se za novou nabídku. Pozmění-li adresát obsah nabídky jen nepodstatně nabídka zůstane nabídkou.

Mlčení nebo nečinnost samy o sobě přijetím nejsou. S přihlédnutím k obsahu nabídky nebo k praxi mezi stranami, nebo je-li to obvyklé, může osoba, které je nabídka určena, nabídku přijmout tak, že se podle ní zachová

Smlouva je uzavřena okamžikem, kdy přijetí nabídky nabývá účinnosti tj. **dojde do dispoziční sféry oferenta** (navrhovatele).

Obsah smlouvy

➤ **Smlouvy typové, pojmenované, nominální**

Ty, které občanský zákoník upravuje ve zvláštní části obligačního práva, jejich obsah zahrnuje tzv. podstatné náležitosti smlouvy

➤ **Smlouvy atypové, nepojmenované, inominální**

Obchodní podmínky

Objeví-li se potřeba změnit obchodní podmínky lze obchodní podmínky změnit. Za podmínky, že zmíněné oprávnění bude založeno v již rozhodné smlouvě s právem změny odmítnout a závazek z tohoto důvodu vypovědět ve výpovědní době dostatečné k obstarání obdobných plnění od jiného dodavatele;

Ustanovení obchodních podmínek, které druhá strana nemohla rozumně očekávat, je neúčinné, nepřijala-li je tato strana výslovně; k opačnému ujednání se nepřihlíží. Zda se jedná o takové ustanovení, se posoudí nejen vzhledem k jeho obsahu, ale i ke způsobu jeho vyjádření.

Smlouvy uzavírané adhezním způsobem

Smlouva uzavíraná adhezním způsobem není výsledkem vyjednávání obou stran o jejím obsahu, ale vznikla tak, že jedna strana předložila druhé již hotový text smlouvy, který druhá strana mohla buď přijmout, či odmítnout.

Obsahuje-li smlouva uzavřená adhezním způsobem ujednání (doložku), které lze přečíst jen se zvláštními obtížemi, nebo které je pro osobu průměrného rozumu nesrozumitelné, je takové ujednání platné pouze za předpokladu, že slabší smluvní straně nepůsobí újmu, nebo prokáže-li druhá strana, že význam doložky slabšímu partnerovi dostatečně vysvětlila

Od pravidel se není možné odchýlit, což však neplatí pro podnikatele, ledaže smlouva odporuje obchodním zvyklostem a zásadě poctivého obchodního styku

Forma smlouvy

Smlouva může mít formu ústní nebo písemnou resp. formou úředního zápisu

Není-li smlouva uzavřena slovy, musí být z okolností zřejmá vůle stran ujednat její náležitosti; přitom se přihlédne nejen k chování stran, ale i k vydaným ceníkům, veřejným nabídkám a jiným dokladům.

Právní následky smlouvy

Smlouva má právní následky jen vůči smluvním stranám

Skutečnost, že strana nebyla při uzavření smlouvy oprávněna nakládat s tím, co má být podle smlouvy plněno, sama o sobě neplatnost smlouvy nevyvolává.

Změna okolností

Změní-li se po uzavření smlouvy okolnosti do té míry, že se plnění podle smlouvy stane pro některou ze stran obtížnější, nemění to nic na její povinnosti splnit dluh.

Dojde-li ke změně okolností tak podstatné, že změna založí v právech a povinnostech stran zvlášť hrubý nepoměr znevýhodněním jedné z nich buď neúměrným zvýšením nákladů plnění, anebo neúměrným snížením hodnoty předmětu plnění – pokud takovou změnu nebylo možné předpokládat, znevýhodněná strana má právo žádat o obnovení jednání o smlouvě. Pokud se strany nedohodnou rozhodně soud podle svého uvážení.

Lichva a neúměrné zkrácení

Lichva - smlouva, při jejímž uzavírání někdo zneužije tísně, nezkušenosti, rozumové slabosti, rozrušení nebo lehkomyšlnosti druhé strany a dá sobě nebo jinému slíbit či poskytnout plnění, jehož majetková hodnota je k vzájemnému plnění v hrubém nepoměru je **neplatná**

Neúměrné zkrácení – případy, kdy se strany zaváží k vzájemnému plnění, přičemž plnění jedné strany je v hrubém nepoměru k tomu, co poskytla protistrana, za podmínky, že druhá strana o nepoměru vzájemných plnění věděla, nebo musela vědět. Dotčená strana má možnost

- Doplnění toho, o č byla zkrácena
- Zrušením smlouvy

!!!!!!Podnikatel, který uzavřel smlouvu při svém podnikání, nemá právo požadovat zrušení smlouvy

Smlouva o smlouvě budoucí

Smlouvou o smlouvě budoucí se nejméně jedna strana zavazuje uzavřít po vyzvání v ujednané lhůtě, jinak do jednoho roku, budoucí smlouvu.

Obsah oné budoucí smlouvy je ujednán alespoň obecným způsobem.

Pokud vyzvaná strana svou povinnost včas nesplní, určí obsah smlouvy soud na návrh oprávněné strany podle účelu

Změní-li se okolnosti, do té míry, že na zavázané straně nelze rozumně požadovat, aby smlouvu uzavřela, povinnost uzavřít budoucí smlouvu zaniká.

!!! Není požadovaná písemná forma

Společné dluhy a pohledávky

Nedělitelné plnění

Věřitel může požadovat na kterémkoli z několika dlužníků

Dlužník plní všem věřitelům, anebo pouze jednomu z nich se souhlasem všech ostatních

Dělitelné plnění

Každý spoludlužník je zavázán resp. každý spoluvěřitel je oprávněn toliko co do svého dílu.

Dlužníci zavázání společně a nerozdílně

jsou povinni plnit jeden za všechny a všichni za jednoho.

!!!!!!Je-li k plnění zavázáno společně několik podnikatelů, má se za to, že jsou zavázáni společně a nerozdílně.

Změny závazků

Změna v osobě věřitele

postoupení pohledávky – věřitel může postoupit pohledávku i bez souhlasu dlužníka jiné osobě (dlužníka věřitel pouze informuje)

postoupení pohledávky nemá vliv na zajištění závazku

Lze postoupit i soubor pohledávek – podmínka je dostatečné určení

Změna v osobě dlužníka

převzetí dluhu – převést dluh na jinou osobu lze jenom se souhlasem věřitele. Přijímateli (novému dlužníkovi) náleží všechny námitky, které mohl uplatnit původní dlužník

zajištění poskytnuté třetí osobu trvá jen tehdy, souhlasí-li třetí osoba

přistoupení k dluhu – ujednání věřitele a nového dlužníka, že za původního dlužníka splní jeho dluh. Původní a nový dlužník jsou zavázání společně a nerozdílně

převzetí majetku – v případě, že převezme někdo od zcizitele část či veškerý její majetek, stává se solidárním dlužníkem z dluhů, které s převzatým majetkem souvisí, neplní více, než je hodnota převzatého majetku (omezení plnění neplatí pro osobu blízkou)

Změny závazků

Postoupení smlouvy

nevyklučuje-li to povaha smlouvy, může si kterákoliv strana vyměnit své postavení s třetí osobou, pokud s tím partner souhlasí

Změna v obsahu závazků

novace - dosavadní závazek ruší a nahrazuje se novým závazkem.

narovnání - strany ujednáním upraví práva a povinnosti mezi nimi dosud sporné nebo pochybné.

! Pro obě varianty platí, že zajištění práv přetrvává i nadále

Zánik závazků

Splnění

Jiné způsoby zániku závazků

- Dohoda
- Započtení
- Odstupné
- Splynutí
- Prominutí dluhu
- Výpověď
- Odstoupení od smlouvy
- Následná nemožnost plnění

Zánik závazku splněním

Dlužník musí dluh splnit na svůj náklad a nebezpečí řádně a včas

Dlužník je povinen plnit bez vad s vlastnostmi obvyklými tak, aby bylo možné použít předmět podle smlouvy . Dlužník je povinen plnit ve střední jakosti

Je-li vada zřejmá nebo vadu lze zjistit z veřejného seznamu nebo přenechá-li se věc jako věc úhrnkem (jak stojí a leží), jde vada k tíži nabyvatele.

Záruka za jakost – zcizitel se zaručuje, že předmět plnění bude po určitou dobu po splnění způsobilý pro použití k ujednanému účelu (záruku lze ujednat ve smlouvě nebo prohlášením v záručním listu nebo uvedením na obalu)

Předmět má právní vadu, pokud k němu uplatňuje právo třetí osoba

Kvittance – potvrzení o splnění dluhu, vydá věřitel dlužníkovi v případě, že o to dlužník požádá

Nabyvatel má právo z vadného plnění uplatnit u soudu, vytkl-li vadu (reklamoval) zciziteli bez zbytečného odkladu poté, kdy mohl vadu zjistit. Vadu lze vytknout do šesti měsíců od převzetí předmětu

- Vada odstranitelná – má nabyvatele nárok na opravu nebo na přiměřenou slevu z ceny
- Vada neodstranitelná – má nabyvatel právo odstoupit od smlouvy nebo se domáhat přiměřené slevy z ceny

Místo plnění

Není-li dohodnuto jinak

Nepeněžitý dluh – plní dlužník v místě svého bydliště

Peněžitý dluh – plní dlužník v místě sídla nebo bydliště věřitele

Vznikl-li závazek při provozu závodu, plní se dluh v místě závodu

Čas plnění

Je-li čas plnění přesně ujednán je dlužník povinen splnit i bez vyzvání věřitele

Neujednají-li strany, kdy má dlužník splnit dluh, může věřitel požadovat plnění ihned a dlužník je poté povinen splnit bez zbytečného odkladu.

U závazků podnikatelů, kdy je povinnost dodat zboží nebo službu za úplatu, je cena splatná, aniž je zapotřebí výzvy k placení, do třiceti dnů ode dne, kdy byla dlužníku doručena faktura nebo jiná výzva podobné povahy, anebo ode dne obdržení zboží nebo služby, podle toho, který z těchto dnů nastal později.

Smluvní strany si mohou ujednat dobu splatnosti delší šedesáti dnů jen tehdy, pokud to není vůči věřiteli hrubě nespravedlivé

Prodlení dlužníka a věřitele

Dlužník, který svůj dluh řádně a včas neplní, je v prodlení. Dlužník není za prodlení odpovědný, nemůže-li plnit v důsledku prodlení věřitele.

Po dlužníkovi, který je v prodlení, může věřitel vymáhat splnění dluhu, anebo může od smlouvy odstoupit za podmínek ujednaných ve smlouvě nebo stanovených zákonem.

Po dlužníkovi, který je v prodlení se splácením peněžitého dluhu, může věřitel, který řádně splnil své smluvní a zákonné povinnosti, požadovat zaplacení úroku z prodlení,

Věřitel je v prodlení, nepřijal-li řádně nabídnuté plnění nebo neposkytl-li dlužníku součinnost potřebnou ke splnění dluhu.

Je-li předmětem plnění věc, nese věřitel po dobu svého prodlení nebezpečí škody na věci, ať již škoda vznikne z jakékoli příčiny.

Představuje-li prodlení jedné ze smluvních stran

- ❑ podstatné porušení smluvních povinností, může druhá strana od smlouvy odstoupit, pokud to prodlévajícímu oznámí bez zbytečného odkladu poté, co se o prodlení dozvěděla.
- ❑ nepodstatné porušení smluvní povinnosti, může druhá strana od smlouvy odstoupit poté, co prodlévající strana svoji povinnost nesplní ani v dodatečně přiměřené lhůtě, kterou jí druhá strana poskytla

Prodlení u fixních závazků

Ve smlouvách kde byla ujednána přesná doba plnění a vyplývá-li ze smlouvy nebo z povahy závazku, že věřitel nemůže mít na opožděném plnění zájem, zaniká závazek počátkem prodlení dlužníka, ledaže věřitel dlužníku bez zbytečného odkladu oznámí, že na splnění smlouvy trvá.

Jiný způsob zániku závazku

Dohoda

Strany se mohou dohodnout na zániku závazku a nezřizovat nový

Započtení

Dluží-li si strany vzájemně plnění stejného druhu, může každá z nich prohlásit vůči druhé straně, že svoji pohledávku započítává proti pohledávce druhé strany.

Splynutí

Splyne-li jakýmkoli způsobem právo s povinností v jedné osobě, zaniknou právo i povinnost,

Prominutí dluhu

Promine-li věřitel dlužníku dluh, má se za to, že dlužník s prominutím dluhu souhlasí, pokud neprojevil bez zbytečného odkladu nesouhlas výslovně nebo plněním dluhu.

Výpověď

Závazek lze vypovědět, ujednají-li si to strany nebo stanoví-li tak zákon.

Je-li závazek vypovězen, zaniká uplynutím výpovědní doby.

Byla-li smlouva bez vážného důvodu uzavřena na dobu určitou tak, že zavazuje člověka na dobu jeho života, anebo že zavazuje kohokoli na dobu delší než deset let, lze se po uplynutí deseti let od vzniku závazku domáhat jeho zrušení.

Odstoupení od smlouvy

Od smlouvy lze odstoupit, ujednají-li si to strany, nebo stanoví-li tak zákon.

Poruší-li strana smlouvu podstatným způsobem, může druhá strana bez zbytečného odkladu od smlouvy odstoupit.

Podstatné je takové porušení povinnosti, o němž strana porušující smlouvu již při uzavření smlouvy věděla nebo musela vědět, že by druhá strana smlouvu neuzavřela, pokud by toto porušení předvíдалa;

Následná nemožnost plnění

Stane-li se dluh po vzniku závazku nesplnitelným, zaniká závazek pro nemožnost plnění. Plnění není nemožné, lze-li dluh splnit za ztížených podmínek, s většími náklady, s pomocí jiné osoby nebo až po určené době.

Smrt dlužníka nebo věřitele

Smrtí dlužníka povinnost nezanikne, ledaže jejím obsahem bylo plnění, které mělo být provedeno osobně dlužníkem.

Smrtí věřitele právo zanikne, bylo-li plnění omezeno jen na jeho osobu.